

Hovedresultater for TALIS 2013

Dette notat indeholder en oversigt over de vigtigste resultater fra den danske afrapportering af OECD's Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2013. De samlede resultater for alle deltagerlande kan findes i OECD's internationale rapport.

Undervisningsministeriet har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at udarbejde den danske rapport på baggrund af TALIS-undersøgelsen. Nærværende notat tager udgangspunkt i EVA's rapport, der – ligesom OECD's internationale rapport – kan findes på uvm.dk fra den 3. oktober 2014.

Notatet består af følgende afsnit:

0. Opsummering af de vigtigste resultater
1. Formål
2. Evaluering og feedback
3. Jobtilfredshed, undervisningspraksis og lærersamarbejde
4. Kompetenceudvikling
5. Skoleledelse

0. Opsummering af de vigtigste resultater

Evaluering og feedback

1. Ca. hver tiende grundskolelærer og hver femte ungdomsuddannelseslærer får aldrig en formel evaluering
2. Lærere på både grundskole og ungdomsuddannelsesniveau får oftest feedback fra andre lærere – kun halvdelen får feedback fra skoleledelsen.
3. Omtrent en fjerdedel af lærere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau har ikke fået feedback på baggrund af de feedbackmetoder, der er blevet spurgt ind til i TALIS.
4. Kun en fjerdedel af lærere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau har fået feedback af ledelsen som opfølgning på overværelse af klasseundervisning.
5. Næsten hver anden lærer i grundskolen har ikke fået feedback på baggrund af elevers testresultater.
6. Der er stor forskel på, hvilke former for feedback der ifølge lederne indgår i den formelle lærerevaluering, og hvilke former for feedback lærerne oplyser at have fået.
7. Mange lærere mener ikke, at den feedback, de får, er baseret på en grundig vurdering af deres undervisning, eller at skolelederen har effektive metoder til at evaluere, hvordan lærerne underviser.
8. Knap hver tredje lærer mener ikke, at lærerevaluering og feedback har væsentlig indflydelse på undervisningen.

Jobtilfredshed, undervisningspraksis og lærersamarbejde

1. Lærere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau er generelt tilfredse med deres arbejde og deres egen indsats på skolen.
2. Langt størstedelen af grundskole- og ungdomsuddannelseslærerne mener, at lærere og elever kommer godt ud af det med hinanden.
3. Danske grundskolelærere oplever i mindre grad end lærere i sammenligningslandene, at der er problemer med støj i undervisningen.
4. Under halvdelen af lærerne i grundskolen målretter ofte eller altid undervisningen til den enkelte elevs niveau.
5. Evaluering af elever er kendetegnet ved at være relativt uformel og usystematisk i forhold til resten af TALIS-landene og særligt de asiatiske lande.
6. Der er generelt en høj grad af samarbejde blandt danske lærere – særligt på grundskoler og erhvervsuddannelser. Samarbejdet er kendetegnet ved koordinerings- og udvekslingsopgaver, f.eks. via teammøder, og samarbejde om undervisningen.
7. Danske lærere samarbejder i mindre grad end lærerne i sammenligningslandene om at sikre fælles standarder for evaluering og bedømmelse af elevers faglige udvikling og drøfter sjældnere konkrete elevers læring.

Kompetenceudvikling

1. Størstedelen af danske grundskolelærere og ungdomsuddannelseslærere har deltaget i kompetenceudviklingsaktiviteter inden for de seneste 12 måneder. Der er primært tale om kurser/workshops, netværk med henblik på faglig udvikling for lærere og konferencer/seminarer.
2. Lærerne oplever i høj grad, at kompetenceudviklingsaktiviteterne har en positiv indflydelse på deres undervisning.
3. De områder, som danske grundskolelærere oplever, at de har størst behov for kompetenceudvikling inden for, er anvendelse af it som pædagogisk redskab i undervisningen, inklusion og undervisning af elever med særlige behov og nye teknologier på arbejdspladsen.
4. Danske lærere har i mindre grad end lærerne i sammenligningslandene deltaget i kompetenceudvikling inden for evaluering af elever og evalueringspraksis, og relativt mange lærere oplever, at de har brug for at udvikle deres kompetencer inden for elevadfærd og evalueringspraksis.

Skoleledelse

1. Danmark er blandt de lande, hvor grundskole- og ungdomsuddannelseslederne er mest tilfredse med deres arbejde.
2. Danske ledere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau anvender i mindre grad end deres kollegaer i sammenligningslandene elevernes faglige resultater og evalueringsresultater, når de udarbejder skolens mål og strategiske udviklingsplaner.
3. Nordiske ledere bruger mindre tid på opgaver og møder relateret til undervisningen end deres udenlandske kollegaer.
4. Nordiske ledere overværer sjældnere klasseundervisning end deres udenlandske kollegaer.
5. Omtrent halvdelen af grundskole- og ungdomsuddannelsesledere bliver evaluerede og/eller får feedback en gang om året, mens omkring en tredjedel af grundskolelederne og en fjerdedel af ungdomsuddannelseslederne bliver evaluerede og/eller får feedback mindre end en gang om året.

1. Formål

Danmark deltog i 2008 i første runde af TALIS, som er en international undersøgelse med fokus på lærings- og arbejdsmiljø for lærere og ledere. I 2008 deltog et repræsentativt udsnit af lærere og ledere fra grundskolens¹ ældste klasser (7.-10. klasse). I anden runde (TALIS 2013) er undersøgelsen blevet udvidet til også at dække lærere fra grundskolens 0.-6. klasser samt både lærere og ledere fra ungdomsuddannelserne.

Det overordnede formål med at udarbejde en dansk TALIS-rapport er at give et bredt billede af nøgleforhold på danske grundskoler og ungdomsuddannelser gennem international sammenligning. Undersøgelsen har til formål at tilvejebringe oplysninger, som kan understøtte landenes arbejde med at sikre høj kvalitet i lærerprofessionen og dermed i de nationale skolesystemer.

TALIS er et samarbejde mellem de deltagende lande, OECD, et internationalt forskningskonsortium, arbejdsmarkedets parter og Europa-Kommissionen.

2. Evaluering og feedback

Ca. hver femte ungdomsuddannelseslærer og hver tiende grundskolelærer får aldrig en formel evaluering

22 pct. af danske ungdomsuddannelseslærere oplyser, at lærere på deres skole aldrig får en formel evaluering. Singapore, Norge og Island har en væsentlig lavere andel ungdomsuddannelseslærere, der aldrig får en formel evaluering, mens Finland ligger på niveau med Danmark. Andelen af danske grundskolelærere, der oplyser, at de aldrig bliver formelt evaluerede, er på 9 pct., hvilket er på niveau med Canada, Norge, Japan og Sverige, mens Finland og Island ligger højere og Singapore og Korea lavere.

Omkring en fjerdedel af danske lærere har ikke fået feedback

Lærerne skal i TALIS 2013 angive, om de har fået feedback på baggrund af de seks metoder, som ses i boksen nedenfor.

Seks mulige feedbackmetoder i TALIS 2013

1. Opfølgning på overværelse af undervisningen
2. Elevevaluering
3. Evaluering af lærerens faglige viden
4. Elevernes testresultater
5. Selvevaluering
6. Forældreundersøgelser/samtaler med forældre

En relativt stor del af de danske lærere (22 pct. af grundskolelærerne og 26 pct. af ungdomsuddannelseslærerne) har ikke fået feedback på baggrund af nogen af de seks metoder. Norge, Canada og de asiatiske lande har alle lavere andele af grundskolelærere, der ikke har fået feedback, og det internationale gennemsnit ligger på 13 pct.

¹ Grundskolen omfatter i TALIS-undersøgelsen både folkeskoler og frie grundskoler.

Feedback som opfølgning på overværelse af klasseundervisning

En fjerdedel af danske lærere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau har fået feedback af skolelederen og/eller andre medlemmer af skolens ledelsesteam som opfølgning på overværelse af klasseundervisning. For grundskolelærere er dette en væsentligt mindre andel sammenlignet med det internationale gennemsnit på 58 pct. Både Norge, Japan, Singapore og Canada ligger væsentligt højere end Danmark med andele på mellem 43 pct. og 79 pct. af lærerne, der har fået feedback af ledelsen som opfølgning på overværelse af klasseundervisning.

Mellem 36 og 42 pct. af danske lærere har ikke fået nogen form for feedback – dvs. heller ikke fra kollegaer eller andre personer – som opfølgning på overværelse af deres undervisning. For grundskolelærerne er det 21 procentpoint højere end TALIS-gennemsnittet.

Næsten halvdelen af lærerne har ikke fået feedback på baggrund af elevers testresultater

Ligeledes har en stor andel af de danske grundskolelærere – 44 pct. af lærere i 0.-6. klasse og 51 pct. af lærere i 7.-10. klasse – ikke fået feedback på baggrund af elevers testresultater. De asiatiske og canadiske grundskolelærere får i langt højere grad feedback på baggrund af testresultater, mens de finske, islandske og svenske grundskolelærere i mindre grad modtager feedback på baggrund af elevers testresultater. For ungdomsuddannelseslærere er tallet noget højere: 75 pct. (hhv. 61 pct. af lærerne på erhvervsuddannelserne og 81 pct. af gymnasielærerne) har ikke fået feedback på baggrund af elevernes testresultater.

Lærere får oftest feedback fra andre lærere – kun halvdelen får feedback fra skoleledelsen

Danske lærere får primært feedback fra lærerkollegaer. 58 pct. af grundskolelærerne har i løbet af de seneste 12 måneder fået feedback fra en anden lærer, hvilket er 16 procentpoint højere end det internationale gennemsnit. Halvdelen af grundskolelærerne oplyser, at de har fået feedback fra mindst én person fra skoleledelsen på baggrund af seks mulige feedbackmetoder, mens den anden halvdel af lærerne altså ikke oplever at have fået feedback fra deres ledelse. Samme billede tegner sig på ungdomsuddannelserne.

Fokusområder i feedback

På både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau oplever mindst otte ud af ti lærere, at der i feedback lægges særligt meget vægt på følgende områder: Pædagogiske kompetencer, klasserumsledelse (rollen som lærer og forholdet til eleverne), samarbejdet med andre lærere og feedback fra eleverne.² I forhold til sammenligningslandene oplever danske grundskolelærere i højere grad, at der lægges meget vægt på lærersamarbejde i feedback. Ungdomsuddannelseslærere oplever i højere grad end i de andre nordiske lande, at der lægges meget vægt på pædagogiske kompetencer.

Lærere og ledere opfatter ikke omfanget af feedback ens

91 pct. af grundskolelederne angiver, at feedback på baggrund af observation er en del af den formelle evaluering. Det er imidlertid kun 36 pct. af lærerne i 0.-6. klasse og 42 pct. af lærerne i 7.-10. klasse, som oplyser, at de har fået feedback på baggrund af observation af deres undervisning. Samme tendens gør sig gældende på andre områder som eksempelvis feedback på baggrund af elevernes vurdering af

² Lærerne er i TALIS blevet bedt om at vurdere den feedback, som de har fået fra forskellige kilder, samlet. Derfor er det ikke muligt at differentiere, hvad der lægges vægt på i feedback fra hhv. ledelsen og lærerkollegaer.

undervisningen (ledere: 79 pct.; lærere i 0.-6. klasse: 57 pct.; lærere i 7.-10. klasse: 59 pct.) og feedback på baggrund af elevernes testresultater (ledere: 96 pct.; lærere i 0.-6. klasse: 44 pct.; lærere i 7.-10. klasse: 51 pct.).

Lærere er kritiske over for grundlaget for feedback

I TALIS 2008 og 2013 er et ekstra spørgsmål blevet stillet til kun de danske lærere. Her spørges, om ”skolelederen har effektive metoder til evaluering af, om en lærer yder en god eller dårlig indsats”. 23 pct. af grundskolelærerne erklærer sig enige i udsagnet, mens andelen blandt ungdomsuddannelseslærere er 21 pct. I 2008 var lærerne noget mere positive: Her erklærede 38 pct. af grundskolelærerne sig enige i udsagnet. 77 pct. af grundskolelærerne og 80 pct. af ungdomsuddannelseslærerne oplever desuden ikke, at den feedback, de får, baseres på en grundig vurdering af deres undervisning.

Danske lærere mener i højere grad end deres udenlandske kollegaer, at lærerevaluering har indflydelse på undervisningen 57 pct. af grundskolelærerne på tværs af TALIS-deltagerlandene mener ikke, at lærerevaluering og feedback har en væsentlig indflydelse på, hvordan lærerne underviser. Lidt færre danske grundskolelærere (31 pct.) og ungdomsuddannelseslærere (40 pct.) mener ikke, at lærerevaluering og feedback har en væsentlig indflydelse på, hvordan lærerne underviser. Danske grundskolelærere mener altså i højere grad end resten af TALIS-deltagerlandene, at der er en effekt ved lærerevaluering og feedback.

I TALIS er lærerne også blevet spurgt, om de mener, at den feedback, de har fået, har medført en positiv ændring i deres undervisningspraksis. 50 pct. af de danske grundskolelærere svarer, at feedback har medført en lille eller slet ingen positiv ændring for deres undervisningspraksis. Dette tal noget højere end det internationale gennemsnit på 38 pct., så på dette spørgsmål er danske grundskolelærere altså mere kritiske over for effekten af feedback. Forskellen mellem de to spørgsmål kan skyldes, at det første spørgsmål er formuleret mere generelt, mens det andet er mere konkret formuleret.

TALIS-undersøgelsen viser desuden, at en stor andel af danske grundskole- og ungdomsuddannelseslærere (henholdsvis 60 pct. og 58 pct.) mener, at feedback medfører ingen eller kun en lille positiv ændring i lærerens brug af eleverevalueringer til at forbedre elevernes læring.

3. Jobtilfredshed, undervisningspraksis og lærersamarbejde

Nedenfor ses en typisk dansk lærerprofil sammenlignet med en typisk lærer i TALIS-landene. Tallene er baserede på, hvad lærerne har oplyst i spørgeskemaet, og stemmer derfor ikke nødvendigvis overens med f.eks. nationalt opgjorte registerdata.

	Den typiske danske grundskolelærer (7.-10. klasse)	Den typiske lærer på tværs af TALIS-landene (7.-10. klasse; gennemsnit af alle TALIS-lande)
Alder	45	43
Køn	60 pct. er kvinder	68 pct. er kvinder
Anciennitet	16 års undervisningserfaring	16 års undervisningserfaring
Ansættelsesforhold	90 pct. er fuldtidsansatte 96 pct. er fastansatte	82 pct. er fuldtidsansatte 83 pct. er fastansatte
Klassestørrelse	21 elever	24 elever

Høj jobtilfredshed

93 pct. af grundskolelærerne og 95 pct. af ungdomsuddannelseslærerne svarer, at de alt i alt er godt tilfredse med deres arbejde, og 98 pct. på begge uddannelsesniveauer er tilfredse med deres egen indsats på skolen. Hovedparten af danske lærere mener dog ikke, at lærerjobbet er respekteret i samfundet: 82 pct. af grundskolelærerne og 66 pct. af ungdomsuddannelseslærerne er uenige eller meget uenige i udsagnet ”Jeg synes, at lærerjobbet er respekteret i samfundet”. De islandske grundskolelærere er på niveau med de danske, og kun de svenske grundskolelærere er mere uenige i, at lærerjobbet er respekteret i samfundet. 89 pct. af danske grundskolelærere og 92 pct. af ungdomsuddannelseslærerne mener dog alligevel, at fordelene ved at være lærer klart opvejer ulemperne.

God lærer-elev-relation

Mellem 94 pct. og 100 pct. af lærerne på begge uddannelsesniveauer er enige eller meget enige i, at lærere og elever normalt kommer godt ud af det med hinanden på skolen. Samme positive billede finder man i sammenligningslandene, hvor andelen ligger mellem 74 pct. og 100 pct.

Danske lærere oplever ikke store problemer med støj i undervisningen

De danske grundskole- og ungdomsuddannelseslærere skiller sig særligt positivt ud fra sammenligningslandene ved, at de i mindre grad oplever, at der er støj og uro i undervisningen. 81 pct. af grundskolelærerne er uenige eller meget uenige i, at der er meget forstyrrende støj i klasseværelset. Danmark er – med undtagelse af Japan – det land, der i forhold til sammenligningslandene mindst oplever støj som et problem. Det er imidlertid ikke helt det samme billede, der tegner sig for ungdomsuddannelseslærere, hvor 22 pct. er enige eller meget enige i, at der er meget forstyrrende støj i klasseværelset. Her ligger Danmark lidt højere end de andre nordiske lande. En yderligere analyse foretaget af EVA indikerer en sammenhæng mellem antallet af tosprogede elever og støj: Jo flere ungdomsuddannelseslærere, der er enige/meget enige i udsagnet, jo højere andel af tosprogede elever er der på skolen.

Lærerne føler sig godt forberedt til deres undervisning – særligt på fagligt indhold

Danske lærere føler sig generelt godt forberedt til deres undervisning. Ca. ni ud af ti danske grundskolelærere i 7.-10. klasse føler sig godt forberedt i forhold til fagindhold, og mindst otte ud af ti føler sig også godt forberedt i forhold til fagets didaktik og undervisningspraksis. Lidt færre – syv ud af ti – føler sig godt forberedt til at evaluere eleverne. Det er nogenlunde samme billede, der tegner sig for ungdomsuddannelseslærerne.

Under halvdelen af lærerne i grundskolen målretter ofte eller altid undervisningen til den enkelte elevs niveau

44 pct. af danske grundskolelærere oplyser, at de ofte eller i alle/næsten alle timer giver forskellige opgaver til elever, der har indlæringsproblemer, og/eller til de elever, der kan gå hurtigere frem. De danske læreres svar adskiller sig hverken fra TALIS-gennemsnittet eller fra sammenligningslandene på nær Norge, hvor 67 pct. af lærerne målretter opgaverne til de enkelte elever. På ungdomsuddannelserne er det en mindre andel af lærerne (22 pct.), der målretter opgaverne til den enkelte elevs niveau.

Danske lærere gør ofte brug af it i undervisningen

Danske og norske grundskole- og ungdomsuddannelseslærere bruger i højere grad it i undervisningen end lærere i de øvrige sammenligningslande. Ser man på tværs af samtlige TALIS-deltagerlande, placerer både Norge og Danmark sig desuden over det internationale gennemsnit. 44 pct. af danske grund-

skolelærere på 0.-6. klassetrin bruger it ofte eller i alle/næsten alle timer, mens det samme gør sig gældende for 74 pct. af lærerne på 7.-10. klassetrin. 82 pct. af ungdomsuddannelseslærerne svarer, at deres elever ofte eller i alle/næsten alle timer bruger it. Der er ikke variation i elevernes brug af it mellem erhvervsuddannelserne og gymnasierne.

Danske lærere lader ofte eleverne arbejde i små grupper

80 pct. af grundskolelærerne lader ofte eller i alle/næsten alle timer eleverne arbejde i små grupper, mens 81 pct. af ungdomsuddannelseslærerne gør det samme. Danmark og Norge placerer sig også her højere end både det internationale gennemsnit og højere end sammenligningslandene. Danske lærere lader til gengæld ikke så ofte eleverne arbejde med projekter, der kræver mindst en uge at gennemføre.

Uformel og usystematisk evaluering af eleverne

TALIS-undersøgelsen peger på, at danske lærere oftest benytter sig af relativt uformelle og usystematiske evalueringsformer, når de skal vurdere elevernes niveau. 69 pct. af grundskolelærerne i 7.-10. klasse iagttagere ofte eller meget ofte eleven og giver feedback, 60 pct. giver ofte eller meget ofte skriftlig feedback på elevernes arbejde, og 50 pct. lader ofte eller meget ofte eleven svare på spørgsmål foran hele klassen. 26 pct. af grundskolelærerne udvikler og gennemfører ofte eller meget ofte egen evaluering, og 22 pct. gennemfører ofte eller meget ofte en standardiseret test. Det internationale gennemsnit for at gennemføre en standardiseret test er til sammenligning på 38 pct. Samme billede tegner sig for ungdomsuddannelseslærerne bortset fra, at en højere andel af lærerne foretager egne evalueringer (49 pct.). I Danmark – og resten af de nordiske lande – benytter lærerne sig i meget mindre grad af standardiserede test end i f.eks. de asiatiske lande.

Høj grad af lærersamarbejde

Danske lærere – særligt grundskolelærerne og erhvervsuddannelseslærerne – samarbejder på flere parametre mere med deres kollegaer end lærere i sammenligningslandene. Det gælder både udveksling og koordinering – f.eks. deltagelse i teammøder – og samarbejde om undervisningen. Syv ud af ti danske, otte ud af ti svenske og ni ud af ti norske grundskolelærere deltager i teammøder en til tre gange om måneden. Skandinaviske grundskolelærere deltager oftere i teammøder end lærerne i de øvrige sammenligningslande. Kun hver fjerde gymnasielærer deltager i teammøder en til tre gange om måneden.

Mindre grad af samarbejde om at sikre fælles standarder for evaluering og bedømmelse af elevernes faglige udvikling

Danske lærere samarbejder imidlertid i mindre grad om at sikre fælles standarder for evaluering og bedømmelse af elevernes faglige udvikling, og de drøfter i mindre grad elevernes faglige udvikling. 33 pct. af de danske grundskolelærere samarbejder en til tre gange om måneden med andre lærere om at sikre fælles standarder for evaluering og bedømmelse af elevernes faglige udvikling mod 53 pct. af de norske grundskolelærere. Kun de japanske og koreanske grundskolelærere har færre af denne slags drøftelser end de danske grundskolelærere.

4. Kompetenceudvikling

Flere danske lærere deltager i kompetenceudvikling

De fleste danske grundskole- og ungdomsuddannelseslærere (hhv. 88 pct. og 94 pct.) har deltaget i en eller anden form for kompetenceudvikling inden for de seneste 12 måneder, hvilket er på niveau med sammenligningslandene. Der er primært tale om kurser/workshops, netværk med henblik på faglig ud-

vikling for lærere og konferencer/seminarer. I TALIS-undersøgelsen fra 2008 havde 24 pct. af de danske grundskolelærere ikke deltaget i nogen form for faglig kompetenceudvikling af mindst én dags varighed inden for de seneste 18 måneder, hvilket var en højere andel end i sammenligningslandene. I TALIS 2013 har kun 14 pct. af grundskolelærerne ikke deltaget i nogen af de faglige kompetenceudviklingsaktiviteter, der spørges om i TALIS, inden for de seneste 12 måneder.³ Danmark ligger på niveau med de andre nordiske lande – med undtagelse af Finland, som ligger særligt højt med 21 pct. lærere, der ikke har deltaget i nogen kompetenceudviklingsaktiviteter – mens kun to pct. af lærerne i Canada og Singapore svarer det samme. På ungdomsuddannelserne er der lidt færre lærere (seks pct.), som ikke har deltaget kompetenceudviklingsaktiviteter. Dermed placerer Danmark sig – sammen med Singapore – som det land, hvor flest ungdomsuddannelseslærere har deltaget i kompetenceudvikling inden for de seneste 12 måneder.

Kompetenceudvikling afhænger af skolens størrelse

EVA har undersøgt, om der er en sammenhæng mellem skolestørrelse, skolens placering (i by/land) eller lærerens anciennitet, og hvorvidt læreren inden for de seneste 12 måneder har deltaget i kompetenceudviklingsaktiviteter eller ej. Analysen viser, at der er en større andel af både grundskole- og ungdomsuddannelseslærere, der har deltaget i kompetenceudvikling på skoler med mere end 700 elever. Sammenhængen er størst for grundskolelærere. For grundskoler med over 700 elever, har 95 pct. af lærerne deltaget i kompetenceudviklingsaktiviteter inden for de seneste 12 måneder, mens dette tal er 87 pct. for lærere ansat på skoler med 351-700 elever og 82 pct. for lærere ansat på skoler med op til 350 elever. Der er ingen signifikant forskel mellem skoler, der ligger i by- eller landdistrikter, og der er heller ikke en sammenhæng at finde mellem lærernes anciennitet og deltagelse i kompetenceudviklingsaktiviteter.

Kun få danske lærere overværer undervisning på andre skoler

Danske grundskolelærere overværer ikke så ofte undervisning på andre skoler: Kun seks pct. har i løbet af de seneste 12 måneder overværet undervisning på en anden skole, hvilket placerer Danmark lavest blandt alle sammenligningslandene. I den anden ende af spektret finder man Island: Over halvdelen (52 pct.) af islandske grundskolelærere har observeret undervisningen på andre skoler. 11 pct. af ungdomsuddannelseslærerne har overværet undervisning på andre skoler, hvilket er på niveau med Norge, men ellers lavere end i sammenligningslandene.

Temaer i kompetenceudvikling

De temaer, som lærerne har fået mest kompetenceudvikling i, er viden og forståelse af deres fag (61 pct. af grundskolelærerne og 39 pct. af ungdomsuddannelseslærerne), pædagogiske redskaber (61 pct. af grundskolelærerne og 68 pct. af ungdomsuddannelseslærerne) og it som pædagogisk redskab (49 pct. af grundskolelærerne og 62 pct. af ungdomsuddannelseslærerne).

38 pct. af grundskolelærerne har deltaget i kompetenceudvikling inden for inklusion af elever med særlige behov, og 25 pct. har deltaget i kompetenceudvikling inden for temaet undervisning af elever med særlige behov. EVA har fundet en sammenhæng mellem elevvalder og kompetenceudvikling i inklusion:

³ Bemærk dog, at tallene fra 2008 og 2013 ikke er direkte sammenlignelige, fordi man i 2013 spørger ind til deltagelse i løbet af de sidste 12 og ikke 18 måneder som i 2008. Desuden blev grundskolelærerne i 2008 kun medregnet som deltagere i kompetenceudvikling, hvis denne havde været mere end én dag.

Jo flere yngre elever med særlige behov, læreren arbejder med, jo mere kompetenceudvikling i både inklusion og undervisning af elever med særlige behov har læreren fået.

Danske lærere har i mindre grad deltaget i kompetenceudvikling inden for evaluering af elever og evalueringspraksis (32 pct.). Danmark ligger på niveau med Finland, mens de resterende sammenligningslande ligger på mellem 49 og 70 pct. Tendensen ser ud på samme måde på ungdomsuddannelserne, hvor 31 pct. af lærerne har deltaget i kompetenceudvikling inden for evaluering af elever og evalueringspraksis.

Kompetenceudviklingsbehov inden for især it og inklusion

Det område, som danske grundskolelærere mener, at de har mest behov for kompetenceudvikling inden for, er anvendelse af it som pædagogisk redskab i undervisningen (60 pct.), inklusion og undervisning af elever med særlige behov (59 pct.) og nye teknologier på arbejdspladsen (47 pct.). For ungdomsuddannelseslærerne ligger anvendelse af it som pædagogisk redskab i undervisningen også højt (51 pct.) og ligeledes nye teknologier på arbejdspladsen (41 pct.). Relativt mange grundskole- og ungdomsuddannelseslærere angiver også at have brug for at udvikle deres kompetencer inden for elevadfærd og evalueringspraksis (hhv. 40 pct. og 28 pct.) samt pædagogiske kompetencer inden for undervisning i deres fag (37 pct. for begge lærergrupper).

Introduktionsforløb og mentorordninger

Danske lærere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau har primært deltaget i uformel introduktion i forbindelse med deres første ansættelse som lærer, og her ligger Danmark på linje med sammenligningslandene. Mentorordninger er ikke så udbredt på skoler i Danmark, men forekommer dog mere på ungdomsuddannelserne end i grundskolen.

5. Skoleledelse

Nedenfor ses en typisk dansk grundskolelederprofil sammenlignet med en typisk leder i TALIS-landene. Tallene er baserede på, hvad lederne har oplyst i spørgeskemaet, og stemmer derfor ikke nødvendigvis overens med f.eks. nationalt opgjorte registerdata.

	Den typiske danske grundskoleleder (7.-10. klasse)	Den typiske grundskoleleder på tværs af TALIS-landene (7.-10. klasse; gennemsnit)
Alder	53 år	52 år
Køn	51 pct. er mænd	51 pct. er mænd
Uddannelse	88 pct. har en læreruddannelse 55 pct. har en skoleadministrativ-/lederuddannelse 87 pct. har en uddannelse eller taget kurser i pædagogisk ledelse	90 pct. har en læreruddannelse 85 pct. har en skoleadministrativ-/lederuddannelse 87 pct. har en uddannelse eller taget kurser i pædagogisk ledelse
Anciennitet	13 års erfaring som leder 18 års erfaring som lærer	9 års erfaring som leder 21 års erfaring som lærer

Ansættelsesforhold	67 pct. er fuldtidsansatte uden undervisningsforpligtelse 33 pct. er en fuldtidsansatte med undervisningsforpligtelse	62 pct. er fuldtidsansatte uden undervisningsforpligtelse 35 pct. er fuldtidsansatte med undervisningsforpligtelse
Skolestørrelse	401 elever og 33 lærere	546 elever og 45 lærere

Høj jobtilfredshed

Langt størstedelen af danske skoleledere er samlet set tilfredse med deres arbejde (98 pct. af grundskolelederne og 92 pct. af ungdomsuddannelseslederne) og med deres egen indsats (99 pct. af grundskolelederne og 97 pct. af ungdomsuddannelseslederne). Danske grundskoleledere ligger lidt højere end det internationale gennemsnit (91 pct.) og højere end skolelederne i sammenligningslandene. Dog mener 64 pct. af grundskolelederne og 68 pct. af ungdomsuddannelseslederne, at et stort arbejdspress og højt ansvarsniveau hæmmer deres effektivitet som skoleleder. 64 pct. af grundskolelederne og 46 pct. af ungdomsuddannelseslederne mener også, at centralt fastsatte regler (love og bekendtgørelser) hæmmer deres arbejde. 61 pct. af grundskolelederne og 46 pct. af ungdomsuddannelseslederne mener, at de hæmmes af utilstrækkelige budgetter og ressourcer. Denne tendens findes også i sammenligningslandene. Danske ledere oplever dog i mindre grad end ledere i sammenligningslandene, at mangel på fælles ledelsesansvar og manglende engagement og opbakning fra forældre hæmmer deres effektivitet som leder.

Ledelsesteams er udbredt i Danmark – men uden lærere

Langt størstedelen af danske skoleledere (hhv. 92 pct. af grundskolelederne og 93 pct. af ungdomsuddannelseslederne) er forankret i ledelsesteams. Kun fem pct. af danske grundskolelærere og 11 pct. af ungdomsuddannelseslærere er imidlertid en del af sådanne ledelsesteams, og her adskiller Danmark sig fra de øvrige sammenligningslande, hvor lærerinddragelse er mere udbredt.

Nordiske ledere bruger begrænset tid på opgaver og møder relateret til undervisningen

Grundskolelederne bruger i gennemsnit 18 pct. af deres arbejdstid på opgaver og møder relateret til indholdet i undervisningen og selve undervisningen, hvilket er på samme niveau som de øvrige nordiske lande. Til sammenligning er det internationale gennemsnit på 21 pct., og de asiatiske lande og Canada bruger mellem 22 pct. og 27 pct. af deres arbejdstid på sådanne opgaver.

Nordiske ledere overværer sjældnere klasseundervisning end deres udenlandske kollegaer

17 pct. af danske ledere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau oplyser, at de ofte eller meget ofte i løbet af de seneste 12 måneder har overværet undervisning i klasserne. Danmark placerer sig dermed midt i feltet af nordiske lande, hvor Finland og Island ligger lidt under Danmarks niveau, mens Norge og Sverige ligger lidt over. Der er imidlertid stor forskel på de nordiske lande og resten af sammenligningslandene: Mellem 58 pct. og 76 pct. af skolelederne i Japan, Korea, Canada og Singapore har ofte eller meget ofte overværet undervisning i klasserne i løbet af de seneste 12 måneder. På internationalt plan er det 49 pct. af grundskolelederne, som oplyser, at de ofte eller meget ofte har overværet undervisning i klasserne i løbet af de seneste 12 måneder.

Eleveresultater bruges ikke altid til at udvikle skolens mål og planer for undervisningen

16 pct. af danske grundskoleledere og 22 pct. af ungdomsuddannelseslederne har ikke benyttet elevernes faglige resultater og evalueringresultater i arbejdet med at udvikle skolens mål og planer for undervisningen. De danske skoleledere anvender i mindre grad end deres kollegaer i sammenligningslandene elevernes faglige resultater og evalueringresultater til at udvikle mål og planer for undervisningen.

Kompetenceudvikling

Den mest udbredte form for kompetenceudvikling for lederne er kurser, konferencer og observationsbesøg på andre skoler. Danmark er i forhold til sammenligningslandene et af de lande med den største andel af ledere, der ikke har deltaget i nogen kompetenceudvikling inden for de seneste 12 måneder: 11 pct. af danske grundskoleledere og 17 pct. af ungdomsuddannelseslederne har ikke deltaget i nogen form for kompetenceudvikling inden for de seneste 12 måneder. Danske grundskole- og ungdomsuddannelsesledere mener generelt ikke, at der er særligt mange hindringer for deres fortsatte udvikling som leder. Den største hindring for grundskolelederne er, at efteruddannelse er for dyr (25 pct.), mens den største hindring for ungdomsuddannelseslederne er, at efteruddannelse kolliderer med den skemalagte arbejdstid (34 pct.).

Evaluering og feedback

Omtrent halvdelen (47 pct.) af danske ledere på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau bliver evalueret eller får feedback på deres arbejde én gang om året. 36 pct. af grundskolelederne og 24 pct. af ungdomsuddannelseslederne bliver evaluerede og/eller får feedback mindre end en gang om året.

Appendiks 1: Metoden bag TALIS-undersøgelsen

Deltagerlande

34 lande deltog i TALIS 2013, heraf 24 OECD-lande (se den fulde liste over deltagerlande i appendiks 2). Antallet af deltagende lande er udvidet med ti siden TALIS 2008 – blandt andet er antallet af nordiske lande udvidet. Desuden indgår Alberta (Canada) og Singapore for første gang i TALIS 2013.

Sammenligningslande

EVA sammenligner i nogle tilfælde de danske resultater for grundskolens 7.-10. klasse det internationale TALIS-gennemsnit, mens der i andre tilfælde sammenlignes med otte lande (Canada (Alberta), Finland, Island, Japan, Korea, Norge, Singapore og Sverige). For ungdomsuddannelsesniveaue sammenlignes der kun med fire lande (Finland, Island, Norge og Singapore).

Grundskoleresultater tager udgangspunkt i grundskolens 7.-10. klasse

Den danske TALIS-rapport og resultatnotatet fokuserer på resultater fra grundskolens 7.-10. klasse. Resultater fra grundskolens 0.-6. klasse bliver kun inddraget, hvis der er interessante forskelle mellem de to uddannelsesniveauer. Denne prioritering skyldes for det første, at der er meget få forskelle i besvarelserne fra de to grundskoleniveauer, og for det andet, at der kun er to sammenligningslande (Finland og Norge) på det laveste grundskoleniveau.

Sammenligninger mellem TALIS i 2008 og 2013

Meget få spørgsmål er stillet på helt samme måde i 2008 og 2013, eller har helt samme svarkategorier og definitioner af begreber i skemaernes metatekst. Derfor fremgår udviklinger over tid kun få steder.

Dataindsamling

Der er lavet et spørgeskema til lærere og et til ledere, som bortset fra enkelte spørgsmål er identiske for de tre uddannelsesniveauer. Styrelsen for It og Læring (tidligere UNI-C) har indsamlet data i perioden 25. februar til 22. marts 2013. Dataindsamlingen lever op til de kvalitetskrav, der er fastsat af OECD til deltagere i TALIS 2013:

- Skolerne skal udvælges, så de er repræsentative for hvert lands skoler, og lærerne skal udgøre et tilfældigt udvalg af skolernes lærere. Mindst 75 pct. af de udvalgte skoler skal indvillige i at deltage.
- Mindst 50 pct. af de udvalgte lærere på den enkelte skole skal deltage.
- Blandt de skoler, der deltager, skal den samlede svarprocent blandt lærere være mindst 75.

Antal skoler og besvarelser

- Grundskolens 0.-6. klasse: 161 skoler deltog med 2.088 lærer- og 137 lederbesvarelser.
- Grundskolens 7.-10. klasse: 148 skoler deltog med 1.649 lærer- og 123 lederbesvarelser
- Ungdomsuddannelser: 113 skoler deltog med 1.514 lærer- og 92 lederbesvarelser

Metodiske forbehold ved tolkning af resultaterne

Fire forhold gør sig gældende, når resultaterne af TALIS læses og fortolkes:

1. Undersøgelsens resultater viser lærernes og skoleledernes egne vurderinger og holdninger til undersøgelsens temaer. Resultaterne kan derfor afvige fra f.eks. nationalt opgjorte registerdata.
2. Den internationale sammenligning må foretages med det forbehold, at kulturelle forskelle og evt. love og regler har indflydelse på lærernes og skoleledernes besvarelser.
3. Nogle resultater viser sammenhænge, som er et udtryk for statistisk samvariation, men ikke nødvendigvis et kausalt forhold.
4. Data er indsamlet umiddelbart inden den lockout, som fandt sted i foråret 2013 og blev varslet under dataindsamlingen, og inden de nye arbejdstidsaftaler. Disse forhold kan have påvirket besvarelserne.

Appendiks 2: Deltagerlande i TALIS 2013

	Grundskolens 0.-6. klasse	Grundskolens 7.-10. klasse	Ungdomsuddannelser
OECD-lande	Danmark Finland Mexico Norge Polen	Australien Chile Cypern Danmark Estland Finland Frankrig Holland Island Israel Italien Japan Korea Kroatien Letland Malaysia Mexico Norge Polen Portugal Rumænien Serbien Slovakiet Spanien Sverige Tjekkiet	Australien Danmark Finland Island Italien Mexico Norge Polen
Partnerlande		Brasilien Bulgarien Cypern Kroatien Letland Malaysia Rumænien Serbien Singapore	Singapore
Subnationale enheder	Flandern (Belgien)	Abu Dhabi (Forenede Arabiske Emirater) Alberta (Canada) England (Storbritannien) Flandern (Belgien)	